

Xavier Giró: “Hi ha mitjans que demonitzen l’adversari”

Text: Joan Vila i Triadú / Fotos: Xavi Herrero

Neixes el 1955 al barri de Bufalà, a Badalona. Els teus pares també eren badalonins? Et van transmetre ells les inquietuds polítiques?

Sí, tant els pares com els avis eren de Badalona, no pas del mateix barri. El meu pare era fuster, però no treballava per compte propi, sinó en una empresa de la ciutat. El meu pare era carlí. El seu pare, que també era carlí, l’havien matat els anarquistes durant la guerra; va ser trobat en una fossa comuna, a Montcada. Quan jo era jove, els carlins eren antifranquistes. Recordo que anàvem a Montserrat cada any i a l’autocar cantàvem cançons contra Franco. Sí que em van transmetre inquietuds polítiques, i tant.

Quins records tens de la teva infància a Bufalà?

Era un barri humil, de gent treballadora. Poc abans de néixer jo, van fer a prop una d’aquelles barriades que feia el franquisme per portar la gent del Somorrostro i de les barraques de Montjuïc, i jo vaig anar a l’escola amb els fills d’aquesta gent. Durant algun temps, jo era l’únic que parlava català de la meua classe. Era una escola que es deia Monqui, perquè l’havien fet dos mestres de Conca: l’un es deia Montoya, i l’altre, Quicios. En una classe érem 44. Recordo la xifra exacta, tot nois, perquè, evidentment, els nois anàvem a una banda i les noies a una altra.

Fins a quina edat vas viure a Badalona, amb els pares?

Fins als 17 anys, crec. A partir d’aquella edat, anava a dormir a casa de tant en tant, però la majoria de nits dormia a Barcelona, perquè ja estava ficat en política. Als 17 anys ja em va detenir la policia. Van matar un obrer a Sant Adrià en una vaga general i l’endemà vam fer piquets des de la universitat per anar a parar obres, i en un d’aquests piquets vaig tenir la mala sort que em va agafar la policia. Però, com que era menor i, a més, mon pare va parlar amb l’alcalde franquista de Badalona, i suposo que aquest devia trucar al comissari, l’endemà ja em van deixar anar.

Foto: XAVI HERRERO

“La militància era molt vivencial, en aquella època. Jo tenia amics maoistes, trotskistes i alguns ‘psuqueros’ també”

La teva militància antifranquista comença ben aviat...

Sí, l'any 72, quan vaig arribar a la universitat, on vaig començar la carrera de Matemàtiques —i no vaig acabar mai—, a l'edifici antic de la plaça de la Universitat. Allà, als patis de Ciències i de Lletres, és on es concentrava tota l'efervescència estudiantil d'esquerres.

I al cap de poc entres a la Lliga Comunista Revolucionària (LCR). Per què? Què et va atraure dels trotskistes?

Lavors es discutia sobre la idea del PCE de la ‘reconciliació nacional’ i del pacte amb els sectors democràtics de la burgesia. Jo no en veia, de sectors democràtics a la burgesia, només alguns petits sectors no significatius. Pensa que la militància era molt vivencial, en aquella època. Jo tenia amics maoistes, trotskistes i alguns ‘psuqueros’ també. No m'agradava la idea de la col·laboració de classes; creia que aquesta només es donava quan la burgesia estava segura de conservar el poder en les seves mans. I això significava fer claudicacions dels sectors més d'esquerres de la classe obrera. D'altra banda, ja sabíem coses de l'estalinisme, i ho vèiem com una cosa horrorosa. Per tot això em vaig decantar cap als trotskistes. I per una altra cosa: la Lliga deia: “Fem coses, encara que sigui amb els reformistes, que portin a l'acció i en l'acció ja els desbordarem”, i això m'agradava.

Què recordes de la vida quotidiana de la lluita clandestina d'aquells darrers anys del franquisme? Era dura? O hi ha una mica de mite en això també?

Home sí, era dura. Vivíem en una tensió constant, amb el temor de ser detinguts, torturats i empresonats. Miràvem de protegir-nos. Per exemple, les reunions de la cèl·lula, que en dèiem, eren clandestines. Recordo un temps que ens trobàvem en una botiga on un dels membres de la cèl·lula era vigilant de nit, i quan la botiga tancava, al cap d'unes quantes hores, ell ens obria, ens reuníem tots fins a l'hora que calgués i després marxàvem un a un, per no aixecar sospites.

I tots teníeu un malnom dins la cèl·lula. Tu eres 'Trixi'. De fet, encara hi ha gent que et coneix així...

Sí, aquest era el meu nom de guerra. De fet, era un mal nom de guerra, perquè permetia identificar-me fàcilment. Anys després, a la Facultat de Periodisme, en una assemblea d'estudiants, el Mirito Torreiro

En Jaume Roures el vas arribar a conèixer en aquella època?

No, el Roures el vaig conèixer més tard, però és que ell estava a la Lliga Comunista (LC), l'altre grup trotskista.

En la teva època d'estudiant de Periodisme (1979-84), quins professors et van marcar més?

Em van agradar molt el Sanahuja . Aquest últim em va obrir els ulls cap a certs temes, perquè jo no en sabia gaire, d'història; jo sabia bàsicament de doctrina marxista, però ell qüestionava certes coses del marxisme, no era gens ortodox. A la Facultat, vaig aprendre català també, perquè no l'havíem estudiat abans, per la nostra edat. Del Marín i el Tresserras, també en tinc molts bons records.

Quan acabes la Facultat, comences a exercir de periodista...

Sí, però primer vaig treballar un any a l'Ajuntament de Barcelona, a la ponència de desenvolupament econòmic local. Va ser molt interessant: vaig conèixer més la ciutat i vaig aprendre la lògica del desenvolupament local, les iniciatives d'ocupació... I, abans d'això, també vaig fer de documentalista en una sèrie de televisió que es deia 'L'ofici d'aprendre', amb en Gómez Mompert i en Tresserras. Després és quan entro al 'Diari de Barcelona', on estic dos anys, i més endavant a la delegació d'Antena 3 a Catalunya.

Foto: XAVI HERRERO

“Els periodistes diuen coses com ‘Catalunya diu...’ o ‘Espanya aposta...’. Això no és seriós: és propaganda”

Et decep la pràctica del dia a dia del periodisme als mitjans?

No, no pas; al contrari, hi aprenc molt. Al ‘Diari de Barcelona’ hi vaig entrar perquè, quan el van reflotar des de l’Ajuntament i l’ONCE, la Mercè Ibarz, amb qui ens coneixíem del comitè per la llibertat d’expressió del Col·legi de Periodistes, on jo anava en representació dels estudiants de la Facultat, em va demanar de treballar a la secció d’Espanya. I després, a Antena 3, quan tot just naixia aquesta televisió privada, i muntaven la delegació catalana, amb uns 20 periodistes, em van demanar si volia fer de cap d’Informatius. També vaig durar poc, perquè no ens podíem entendre de cap manera amb la gent del canal que estaven a Madrid. I llavors vaig decidir fer de ‘freelance’. Amb La Productora vaig treballar en una sèrie que es deia ‘Planeta Sur’, encarregada per la federació estatal d’ONG i que es va emetre per TVE. Això em va permetre viatjar a Malàisia i a Indonèsia i estudiar l’àmbit de la relació Nord-Sud al món.

I com és que tornes a la Facultat, a estudiar el doctorat?

A mi sempre m’ha agradat estudiar i amb la llicenciatura em va semblar que em quedava curt. Vaig començar els cursos de doctorat i quan hi era, el primer any, hi havia places de professor associat, i vaig pensar que podia estar bé impartir classes; m’hi vaig presentar i en vaig aconseguir una. O sigui, que vaig començar a compaginar el doctorat amb algunes classes que feia. I, quan ja estava embrancat en les dues coses, vaig aconseguir una beca Fullbright per anar als Estats Units a estudiar un màster de Periodisme i Política.

Sabem que aquell any als Estats Units, concretament a l'American University de Washington, és un moment clau de la teva trajectòria. Realment et va marcar un abans i un després?

Sí, és cert. No pas ideològicament, sinó pel que fa a coneixements professionals. Amb un any allà vaig aprendre més que durant tota la carrera aquí. Com redactar, com investigar, com orientar, com titular... I no era per l'anglès, que jo ja en sabia prou. Eren coses bàsiques de redacció. En una de les primeres peces del curs vaig posar: "La ciutat ha sortit a protestar...". "Com que la ciutat?", em va dir el professor. "Quanta gent? Cent? Mil? Dues-centes mil? Un milió? Sigues precís...". Aquí veig sovint coses com 'Catalunya diu...' o "Espanya aposta...", i això no és seriós, això és enganyar la gent, això és propaganda política, no periodisme. Estudiar aquell màster va ser un salt qualitatiu per a mi. Eren unes classes brutals. La concepció professional del periodisme nord-americà té punts febles, és clar, però en tot alguns de molt forts.

Quan vas tornar dels Estats Units, vas treballar quatre anys de cap de redacció de la revista 'El Viejo Topo', considerada una referència intel·lectual per a l'esquerra espanyola. Què pots dir-me del teu pas per 'El Viejo Topo'?

Tot i ser una revista mensual, érem molt pocs fent-la: hi havia el director, una secretària, i jo, que era el redactor en cap, però que encarregava els articles, els corregia... En aquella etapa, la publicació ja era més periodística que d'assaig. 'El Viejo Topo' havia tingut la seva etapa de glòria abans, durant la Transició, perquè era molt trencadora en idees i també en disseny. Divulgava coses desconegudes; allà hi escrivia tota l'extrema esquerra i l'esquerra, anarquistes, maoistes, trotskistes... Amb el renaixement del 1994, 'El Viejo Topo' ja no era tan trencador, però encara vam fer dossiers molt interessants, com un sobre el món virtual, quan Internet era molt incipient, o un altre sobre feminisme.

Foto: XAVI HERRERO

“Ja als anys vuitanta i noranta els mitjans van contribuir a una pitjor comprensió del problema nacional a l'Estat espanyol”

L'any 1999 publiqués la teva tesi doctoral, que analitzava “el discurs sobre nacionalisme i identitat en els editorials de la premsa diària publicats a Catalunya des de la Transició fins al Govern del PP (1977-1996)”, i que més tard va ser guardonada amb un premi del CAC a la investigació sobre comunicació de masses. Quina n'era la conclusió?

La conclusió era que els diaris analitzats, uns més que els altres, han mentit als editorials, han distorsionat les coses, que sovint és pitjor que mentir. Com a resultat, havien ajudat a una pitjor comprensió del problema nacional a l'Estat espanyol i han trencat el seu compromís amb el lector. És a dir, que no han complert l'axioma de tot mitjà de comunicació de “fer un tracte just i equilibrat dels conflictes dels quals informa”. No s'hi val dir que, com que és opinió, pots dir el que vulguis. Tu pots opinar el que vulguis, evidentment, però no pots falsificar els fets.

I això que l'anàlisi només arribava fins al 1996, quan va arribar José María Aznar al Govern. Si en fessis ara una altra del 96 cap aquí, segurament seria molt pitjor...

Sí, sí, segurament: generalitzacions sense justificació, dir coses sense proves, tautologies... Feien raonaments molt miserables, molt pobres. Per exemple, en recordo un d'El País' que carregava contra el nacionalisme basc i català pel fet de no estar d'acord amb la decisió que el 12 d'octubre fos el Dia Nacional d'Espanya. Deia: “Todo buen demócrata debe respetar las decisiones de las Cortes sobre los símbolos nacionales”, o alguna cosa així. Però amagava que només hi havien votat a favor el PP i el PSOE; tots els altres partits hi van votar en contra, i, per tant, l'acord va deixar un munt de gent fora del consens.

“No es pot dir que ‘el poble de Catalunya ha dit...’ que *vol un Estat*. L'únic que pots dir és que ‘molta gent’ ho vol”

Ja que parlem de la qüestió nacional, com has vist l'evolució del conflicte entre Catalunya i Espanya en els darrers anys, sobretot al voltant de l'1 d'octubre de 2017 i els mesos posteriors?

Ostres, quina pregunta més genèrica! Políticament, jo sóc partidari de l'autodeterminació. Que tenim un conflicte és obvi i crec que la millor manera de trobar una sortida a aquest conflicte és a través del dret a l'autodeterminació. No sé com ens en sortirem, però fins ara l'autodeterminació no s'ha pogut exercir: l'1 d'octubre no va votar ni la meitat dels ciutadans amb dret a vot. Tal com han anat les coses, com que no hi ha hagut acords polítics, tots els esdeveniments han estat mancats de legitimitat, pel que fa al resultat, no pas en les accions en elles mateixes. La consulta del 9-N, el referèndum de l'1-O, tot el que s'ha fet des de l'independentisme, com a accions polítiques, eren legítimes, no dic legals, però tant li fa la legalitat en aquest cas. Ara parlem de política, no de lleis. Quan una llei entorpeix la resolució de conflictes polítics, és una llei que fa nosa. Però la lògica de confrontació ha fet que hi hagi hagut distorsió en la interpretació dels resultats. No es pot dir que “el poble de Catalunya ha dit...”. No és cert. “Molta gent ha dit...”, sí, molta gent s'ha significat per tenir un Estat propi, però el poble de Catalunya en conjunt no encara, no hi ha una majoria constatable que hagi dit: “Volem això”. I a la banda espanyolista passa el mateix; diuen: “La majoria de catalans no volen la independència”. No ho sabem. La millor mesura seria poder fer un referèndum acordat. Seria, dic, en condicional, perquè una cosa que no és possible realitzar, ara per ara, no és una bona solució. Hi ha una part que no deixa fer-lo, aquest referèndum, i aquesta part té

el poder repressiu, policial i legal a favor seu.

I, per tant, ha decidit portar el conflicte als jutjats...

Sí, això dels presos polítics és escandalós, sobretot els Jordis. El Jordi Cuixart i el Jordi Sànchez és obvi que són presos polítics. Els altres, jo penso que també ho són; és cert que han fet coses contra la llei, però per a mi, això és secundari, perquè una llei que és injusta, que no ajuda a resoldre conflictes, s'ha de poder canviar. Aquest conflicte s'hauria de poder solucionar políticament, no judicialment, perquè han estat actes polítics, que tampoc han portat violència, per molt que diguin. Els que consideren que la llei és 'sacrosanta', veuen les coses des del punt de vista del poder. Qui ha tingut més poder s'ha mogut sempre amb la consigna de "llei i ordre". Diuen que la llei és un acord social, però resulta que no ha estat decidida des d'una igualtat de condicions, perquè sempre hi ha hagut algú que ha tingut més poder i un que n'ha tingut menys, i qui n'ha tingut més ha estat capaç d'imposar més la seva visió en aquella llei, i el de baix, com que ja ha aconseguit alguna cosa, es pensa que ja li ha anat bé, però s'ha quedat molt curt. Hi ha una legitimitat des de baix per impugnar contínuament aquesta llei i superar-la, perquè no ajuda a resoldre els conflictes que es generen a la societat.

Tampoc els mitjans de comunicació no hi han ajudat gaire, a fer possible una resolució del conflicte. Hi ha hagut molt periodisme de trinxera els últims anys?

Sí, és evident. Això que et deia abans de les tergiversacions als editorials s'ha traslladat ara als titulars, a les portades, al text, a tot arreu. I és molt perillós, perquè la gent acaba creient-se-les, i això no ajuda gens. He fet un article, recentment, per encàrrec de la revista 'Capçalera', sobre conflictes nacionals i mitjans, en què no parlo de Catalunya, sinó d'altres llocs del món. Poso exemples de Sèrbia, del Quebec i de Bèlgica. D'aquests errors dels uns i dels altres, a tot arreu n'hi ha hagut. Mitjans que només parlen d'una comunitat i de l'altra no en diuen res. Es fan acudits dels altres, però mai dels teus. Distorsió de fets. No s'escolta la gent, es discuteix contra els individus, però no contra les seves raons. Es fan judicis d'intencions contínuament, sense cap prova. Això és una de les coses pitjors en política, perquè demonitza l'altre, i, si l'altre és el dimoni, "com puc pactar amb ell?". No podràs entrar mai en el seu cervell, per saber del cert quina era la seva intenció; oblida-te'n. Hi ha gent que proposa coses amb tota la bona fe del món, amb més o menys encert, però no necessàriament per matxucar l'altre. Quan algú diu "és que volen acabar amb la cultura catalana", potser sí que n'hi ha quatre que volen fer-ho, però no crec que l'espanyolisme, per entendre'ns, el que està en contra de la independència o en contra de l'autodeterminació, vulgui acabar amb Catalunya. Senzillament, no vol que Catalunya se separi d'Espanya, però res més, no vol que desaparegui el català ni que s'elimini tota la cultura catalana. Així distorsionem les reivindicacions de l'altre. És molt difícil discutir les coses serenament: aquest conflicte té molt d'emocional.

Foto: XAVI HERRERO

“El conflicte no és dolent en ell mateix: és bo perquè a través d’ells veiem el que no funciona en una societat”

La paraula ‘conflicte’ surt molt en tota la teva trajectòria. Impulses i dirigeixes l’Observatori sobre la Cobertura dels Conflictes, nascut arran de l’anàlisi de la cobertura mediàtica del moviment antiglobalització a finals dels noranta i... fins fa poc dirigies un màster a la UAB sobre la comunicació dels conflictes i de la pau.

He estudiat molt sobre nacionalismes, sobre les guerres, sobre l’ex-Iugoslàvia, sobre l’Iraq, sobre feminisme... Ara em dedico molt a analitzar com es legitimen les violències masclistes en el discurs mediàtic. Però, sí, tens raó: ‘conflicte’ és un terme clau. Totes les societats, en la seva evolució, en generen. En ell mateix, el conflicte no és dolent, és bo; a través d’ells veiem el que no funciona. Els conflictes es generen quan hi ha desigualtats, quan hi ha opressions, quan hi ha injustícies. No el podem negar. El problema no és el conflicte, sinó com ell ens permet avançar, com ens permet assolir més justícia, més igualtat, més llibertat. Aquest és el motor. Si el que volem és una societat més justa, més igualitària, més lliure, més feliç... hem d’anar a l’arrel dels problemes que han generat un conflicte.

I com es troben les arrels dels conflictes?

Hi trobem tres elements: el problema sobre el qual hi ha desacord; els actors, és a dir, els que es barallen, i un procés de negociació o de lluita, que hem de veure com el portem. Si en aquest procés apareix la violència, ja no discutim sobre el problema, que podria ser el no repartiment equitatiu d’uns recursos, de l’aigua, del menjar, de les terres... sinó sobre la violència, perquè es posa en perill la vida de les persones. L’amenaça ja no ve del problema, sinó de l’altre. La violència genera

una distorsió del conflicte que fa que l'objectiu no sigui resoldre el problema, sinó acabar amb l'altre. Aquí és on es genera l'odi.

Però el que fas és estudiar la cobertura mediàtica dels conflictes...

No pots valorar com és la cobertura mediàtica d'un conflicte si no entens el mateix conflicte. Hi ha estudis, professionalistes, per dir-ne d'alguna manera, que es limiten a dir: "Aquest mitjà ha dit això i aquell altre ha dit això altre sobre aquest conflicte". Però, si tu dius que un diari està qualificant d'assassins unes determinades persones, la pregunta no és si això és positiu o negatiu per a ells; la pregunta seria: "És cert o no és cert?". Si no has fet una anàlisi del conflicte, no tens uns paràmetres a partir dels quals pots dir: "aquest mitjà distorsiona o exagera el problema, demonitza els actors", per exemple. S'ha de poder dir si un mitjà exagera, si menteix, si el que diu ajuda o no a resoldre el conflicte... Aquí tenim un equilibri difícil de trobar: com col·laborem a resoldre els conflictes però de la manera més justa possible? No es tracta de resoldre'ls amb "la pau dels morts", renunciant a la lluita. S'ha de lluitar contra el racisme, contra el sexisme, contra l'opressió de les comunitats nacionals...

Foto: XAVI HERRERO

"Avui alguns mitjans estan tornant a crear l'estereotip de l'immigrant delinqüent"

Doncs parlem d'immigració, que torna a acaparar portades i titulars d'informatius, amb el drama dels refugiats que volen entrar a Europa pel Mediterrani, el blindatge de les fronteres de la UE, i, aquí a Catalunya, també pel rebombori dels menors no acompanyats (MENA). Creus que els mitjans estan repetint els mateixos errors de fa anys, amb clixés que semblaven ja superats?

Hi ha uns quants eixos sobre els quals hi ha una pràctica discursiva que legitima la discriminació de la gent immigrada o de la gent racialitzada. El més típic és la delinqüència, la creació de l'estereotip de l'immigrant delinqüent'. Quan crees aquesta figura, ja tens l'enemic assenyalat. Fa uns set o vuit anys, en una xerrada sobre aquest tema, vaig posar un exemple, del diari 'Avui', on hi havia un gràfic sobre els tipus d'atracament a les autopistes, que parlava de 'sistema magrebi', 'sistema peruà' i 'sistema teloner' —no es van atrevir a posar 'sistema gitano' perquè la Unió del Poble Romaní ja estava molt activa i vigilava els mitjans. Això és una etnificació de la delinqüència. I que no em diguin que això és de fa molts anys, perquè coses com aquestes es repeteixen cíclicament. Com que ja fa anys que ens hi dediquem, sabem que això és com 'fer i desfer sense parar'. Cada generació nova de periodistes ho ha d'aprendre, això. Els veterans ja ho saben, que no s'han de fer aquestes coses, però els nous, apa, tornem-hi. I és que el problema no és només canviar les paraules, sinó el model mental que fa que la gent identifiqui immigració amb delinqüència.

Com podem ensenyar a la ciutadania a veure els mitjans amb un prisma crític? Aquest serà el quid de la qüestió del [taller que faràs el dia 25 de setembre al CCCB dins del cicle 'Setembre CRÍTIC'...](#)

És una batalla contra corrent; ho hem de tenir clar. Perquè, si la clau de l'assumpte està en com transmetem un model mental, amb la seva complexitat —tothom entén que la majoria de gent que roba ho fa per necessitat; només uns poquets roben per gust, i, en tot cas, són els de dalt de tot—, això és una batalla ideològica i informativa, que una vegada i una altra ha de ser traspassada a la societat. La gent es va fent adulta i els joves no venen de fàbrica amb aquest coneixement. Fins i tot, quan s'ha adquirit, no és reiterat amb la suficient cadència, sinó que és erosionat dia a dia per una informació que, en el sentit econòmic i social, és etnocèntrica. Fem uns mitjans que volem que tinguin audiència, i, per tant, que responguin als interessos de la societat a la qual s'adrecen, i la societat d'aquí és etnocèntrica, com totes. Ho veu tot des del punt de vista autòcton. Fer-ho bé costa, perquè hem de navegar contra corrent i, sovint, nosaltres mateixos tenim unes concepcions contaminades per això.

"Hi ha esquerdes al sistema. De vegades, els mitjans han arribat a donar veu als anticapitalistes"

Aquí és on entra la teva teoria de les esquerdes...

Sí, perquè això és la majoria, però no tothom. Hi ha gent que, per una combinació de les vivències i de les influències ideològiques i educatives que ha tingut, ha construït un model mental diferent, i l'alimenta amb paciència i insistència, perquè és gent compromesa, no només perquè llegeix, sinó perquè és activa. Alguns mitjans, amb aquesta gent, van acumulant una massa crítica que qüestiona aquest ordre. Però aquesta massa és minoritària, no té la majoria electoral, ni aquí ni enlloc. Només en situacions de gran crisi, de gran descrèdit del sistema, pot arribar a ser molta gent. Amb la crisi del 2008, els mitjans van donar veu als anticapitalistes: el sistema estava desautoritzat. Però això ja ha passat; ara tornen a dir: "No hi ha alternativa al sistema". Recordo un article d'un diari important que començava dient: "El capitalisme està malalt", i hi afegia: "Això no ho diu un esquerranista". És cert, vaig pensar, perquè no és el capitalisme el que està malalt. El capitalisme és la malaltia. És un canvi de mentalitat clau: un malalt es pot curar, però una malaltia sempre és negativa. Hem de ser conscients que la major part de la societat, en una situació estable, no qüestiona l'ordre existent; li sembla normal. Hem de batallar per la construcció d'un model mental diferent que permeti que la gent vegi alternatives, que, encara que rebi missatges etnocèntrics, racistes, colonialistes, masclistes..., els reinterpreti i no els accepti.

Però els mitjans de comunicació, avui dia, no ho són tot. Hi ha altres àmbits socials on es crea discurs...

Sí, per sort, la societat té dinàmiques autònomes més enllà dels mitjans. Una amiga sèrbia em deia: “Allà la gent mirava la ‘tele’, però no per saber què passava, sinó per saber què volia el règim que pensessis”. En els conflictes, el domini ideològic no és total per part dels poderosos. Hi ha activistes, moviments socials, que qüestionen aquest ordre, en el sentit econòmic i en el sentit polític, perquè la democràcia parlamentària és molt insuficient, molt. Aquesta gent és pertot arreu, no només als mitjans de comunicació alternatius o diferents, sinó també als mitjans convencionals. Aquests mateixos mitjans no poden silenciar això, ni tampoc no ho volen, perquè també veuen que hi ha un públic, que no és menyspreable, que té aquestes idees, i no poden estar donant tot el dia la tabarra amb el discurs del poder, com si fossin el Gran Germà, sinó que s’han d’obrir. Quan hi ha un moviment massiu al carrer, una protesta, no poden deixar de parlar-ne, perquè llavors la seva credibilitat s’enfonsaria, i, sense credibilitat, perdrien la capacitat d’influència política. Les esquerdes de vegades són persones, de vegades són seccions senceres d’un mitjà, de vegades són mitjans fora de l’esfera del gran domini. Hi ha molts grups externs al ‘mainstream media’, que tenen aquest paper, el d’obrir una esquerda dins del panorama discursiu conservador. No dic “de dretes”; dic “conservador” en el sentit de “les coses ja estan bé com estan”.

“Quan un mitjà decideix si un tema és notícia o no, ho fa amb criteris polítics, no només periodístics”

Els periodistes som conscients que formem part d’aquesta lluita constant entre els qui volen imposar un discurs i els qui no se’l volen deixar imposar?

No, no sempre. Quan els periodistes de TV3 diuen, per exemple, “volem aplicar els nostres criteris periodístics i no els ideològics”, s’estan enganyant a ells mateixos i la ciutadania. Els criteris que es discuteixen a la redacció i que s’apliquen per dir quan un tema és notícia i quan no, i com es cobreix aquesta notícia, són criteris polítics. Però ells estan atrapats en el discurs que “els periodistes fan una tasca professional”, gairebé objectiva —ara la paraula objectivitat ja no s’atreveixen a dir-la. No és cert; hem de ser més humils, i reconèixer que fem una feina ideològica, política. Hem de dir: “Com a periodista, segueixo el criteri que em sembla el millor; si no li agrada, no em miri”, però no dir que els criteris professionals són els únics bons.

Estem fent prou per donar alternatives o ens limitem a denunciar els problemes del sistema?

Hi ha un periodisme de denúncia, un periodisme solidari de curt abast. Ho hem vist amb els refugiats, per exemple. Sabem que la solució immediata, evidentment, és evitar que s’ofeguin. Però no estic veient ningú que doni solucions estratègiques. Si no en dones, la gent del carrer dirà: “Això és molt trist, però què hi hem de fer?” De vegades, els mitjans utilitzen paraules com ‘allau’, ‘invasió de refugiats’ i la gent s’espanta. Fa anys que parlem de tot això. Estem atrapats buscant alternatives dins del sistema. Però hauríem de ser més valents i dir coses que semblen esbojarrades, com ara “obrim del tot les fronteres”. Si les fronteres s’obren, la gent entrarà i sortirà d’Europa, i, si no troba feina, ja buscarà un altre lloc. Que això provocarà un cert desajust, sí, d’acord, doncs preparem-nos tots per afrontar-lo. Però no pot ser que seguim així. La paraula ‘solidaritat’ s’ha contaminat del ‘paternalisme’. La solidaritat no és paternalisme: és humana, entre iguals, siguin d’on siguin. Això confirma el gran lema de perpetuació i de legitimació del sistema: “No hi ha alternativa”.

“Quan fem una mala cobertura del conflicte nacional o de la immigració... ajudem a fer que l’extrema dreta creixi”

Com hem de tractar el fenomen de l’ascens de l’extrema dreta des dels mitjans? Si els donem veu perquè tenen un cert pes social, contribuïm a difondre les seves idees; si els silenciem, sembla que els ajudem a fer els màrtirs...

Hi ha una cosa bàsica i prèvia: la mala cobertura de l’extrema dreta no és la cobertura de l’extrema dreta en si. És la cobertura dels problemes socials, polítics i econòmics que tenim. Si fem una mala cobertura del conflicte nacional, de la immigració, de la pobresa, de la sanitat, de les desigualtats en general... estem ajudant a fer que el discurs de l’extrema dreta es difongui. Si demonitzem ideològicament els uns o els altres, anem malament. És igual que li preguntis o no certes coses a un dirigent de Vox. El model mental, el brou de cultiu sobre el qual creix Vox, ja l’hi has creat abans des dels mitjans. Hem de revisar com tractem els problemes dels quals s’alimenta l’extrema dreta. I això no ho estem fent prou bé.

Per tant, què fem? Parlem de l’extrema dreta o no en parlem?

És clar que hem de parlar de l’extrema dreta, perquè, si no, no serem conscients de la seva presència, dels seus perills, però no hem de demonitzar els seus votants, perquè hi ha gent que vota honestament allò en què creu. El que hem d’intentar és que vegin les coses d’una altra manera, no tan insolidària ni tan xenòfoba o sexista. Hem d’explicar el que existeix, no hem de donar-los més ‘canxa’ de la que tenen, però hem de desconstruir el seu discurs. És com allò que s’ha fet viral a Twitter: “Si ets periodista i hi ha dos que discuteixen sobre si plou o no plou, no pots limitar-te a reproduir les dues opinions i ja està; has de treure el cap per la finestra i confirmar si plou o no”. Això és fonamental. Però és una cosa que cert discurs professionalista no ha entès mai. Aquesta

filosofia impregna molts documentals on no hi ha veu en off, on només parlen els protagonistes. I l'autor diu: jo no opino; deixo que parlin els afectats. No és cert: "Tu has triat què diuen, com es contesten els uns als altres, tu has fet el discurs, no ells. No te n'amaguis". És una concepció falsa de com ha de ser el periodisme. A més, hem d'estar preparats per rebatre el que diu l'extrema dreta; no podem deixar que diguin el que vulguin, perquè la nostra funció com a contribuïdors del coneixement de la societat és "saber per poder actuar", no "saber perquè sí".

Aquest setembre celebrem els cinc anys a CRÍTIC. Tu n'ets soci col·laborador des de l'inici. Què et sembla ara? Sigues crític, si us plau, també amb nosaltres.

Estic encantat amb CRÍTIC. Crec que, de moment, heu evitat de caure en els dos principals perills del discurs fet des de baix: el dogmatisme i l'essencialisme. El dogmatisme és dir "jo tinc la veritat absoluta i no cal que ho discutim". L'essencialisme és dir "com que sóc pobre i oprimat, tinc raó digui el que digui". Doncs no, ni una cosa ni l'altra. CRÍTIC m'agrada perquè és en un espai polític que és obert, no dogmàtic, que publica i difon idees molt diferents dins d'un àmbit d'esquerra, autodeterminista, democràtic, transformador, autogestionari, que té uns principis de publicitat que el fa menys dependent que els grans mitjans —tots som una mica dependents de la publicitat—, més lliure, que implícitament o explícita té un rol en la transformació política del país. I esteu sotmesos a les pressions constants tant del dogmatisme com de l'essencialisme, provinents de diversos corrents, no només d'un en concret. Twitter és el canal on això se sol expressar més cruament. A la que dius alguna cosa dissident de les teves pròpies files, ets pitjor que un enemic, passes a ser un traïdor. Crec que, col·lectivament, ho esteu resistint molt bé.

Xavier Giró impartirà el taller seminari "Eines per a una visió crítica dels mitjans", el pròxim 25 de setembre a la tarda, al CCCB, dins del cicle 'Setembre CRÍTIC'. Si voleu inscriure-us-hi, aneu [aquí](#).